

|                                                                                                       |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ<br>ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ<br>ДС/СС 05/4-02 бр. 619/1-ХIII/3<br>16.05.2013. године |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој V редовној седници, одржаној дана 16.05.2013. године, донело следећу

### О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: ЕВРОПЕИЗАЦИЈА У СРБИЈИ ПОЧЕТКОМ ХХI ВЕКА. АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА СОЦИО-КУЛТУРНИХ ПРОМЕНА У ПЕРИОДУ ЕВРОИНТЕГРАЦИЈА, кандидата Марије Крстић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 23.10.2012. године.

Кандидат Марија Крстић објавила је рад: Социо-културни и историјско-политички чиниоци настанка уједињене Европе после Другог светског рата – ка антрополошкој анализи, Антропологија 11 (3), 51-73.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

|                                                                                                                                                                   |                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <u>Доставити:</u><br>1х Универзитету у Београду<br>1х Комисији<br>1х Стручном сараднику за докторске дисертације<br>1х Шефу Одсека за правне послове<br>1х Архиви | <b>ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА</b><br><br>Проф. др Милош Арсенијевић |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|

|                                    |                                                                                                                                        |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Факултет <u>Филозофски</u>         | УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ<br>Веће научних области<br>друштвено-хуманистичких наука<br>(Назив већа научних области коме се захтев упућује) |
| 04/1-2 бр.6/2326<br>(број захтева) |                                                                                                                                        |
| 17.05.2013.<br>(датум)             |                                                                                                                                        |

### ЗАХТЕВ

#### за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Марије (Бранко) Крстић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНД  
ИДАТ

Марија (Бранко) Крстић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под  
насловом:

Европеизација у Србији почетком XXI века. Антрополошка анализа

социо-културних промена у периоду евроинтеграција

Универзитет је дана 23.10.2012. својим актом под бр 06-20682/27 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Европеизација у Србији почетком XXI века. Антрополошка анализа

социо-културних промена у периоду евроинтеграција

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Марије (Бранко) Крстић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 4.04.2013. одлуком факултета под бр 463//1-XIV/6 у саставу:

|    | Име и презиме члана комисије | звање          | научна област            | установа у којој је запослен |
|----|------------------------------|----------------|--------------------------|------------------------------|
| 1. | др Милош Миленковић          | ванредни проф. | Етнологија-антропологија | Филозофски ф.                |
| 2. | др Бојан Жикић               | ванредни проф. | исто                     | Филозофски ф.                |
| 3. | др Саша Недељковић           | ванредно проф. | исто                     | Филозофски ф.                |
| 4. | др Данијел Синани            | ванредно проф. | исто                     | Филозофски ф.                |
| 5. | др Марина Симић              | доцент         | антропологија            | ФПН                          |

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 16.05.2013.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

На седници Наставно-научног већа, одржаној 04.04.2013. године, изабрани смо у комисију за оцену и одбрану рукописа докторске дисертације **„Европеизација у Србији почетком XXI века. Антрополошка анализа социо-културних промена у периоду евроинтеграција“** Марије Крстић, МА, истраживача-сарадника Одељења и Института за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду. Пошто смо прочитали дисертацију и проценили њен квалитет, а након што смо размотрили пратећу документацију, подносимо већу следећи

#### ИЗВЕШТАЈ

Докторска дисертација Марије Крстић **„Европеизација у Србији почетком XXI века. Антрополошка анализа социо-културних промена у периоду евроинтеграција“** обликована је према Упутствима за обликовање докторских дисертација Универзитета у Београду и суштински и формално одговара стандардима очекиваним од завршних радова на докторским студијама нашег Универзитета. Дисертација је нешто дужа од стандардне. Састоји се од 97, 110 речи одн. 691,373 словних места, што одговара обиму од 24 ауторска табака одн. 3,2 стандардне монографије на Филозофском факултету. Осим тога, делови дисертације су, према прописима, објављени у релевантним научним часописима и саопштени на научним скуповима, у земљи и иностранству.

Текст дисертације структурисан је у 10 поглавља: „Увод“, „Основни појмови и теорије о настанку уједињене Европе и европеизације после II светског рата - ка антрополошкој анализи“, „Утицај европеизације на квалитет живота: здравствени сектор“, „Евроинтеграције и православље у Србији: анализа ставова православних верника према приступању Републике Србије Европској унији“, „Food for thought: халал храна у Србији — османско или европско наслеђе?“, „Да ли је принчеца гола?: ставови из „дијаспоре“ о ЕУ. Поглед из „европског дворишта“,

„Европеизација насиља или насилна европеизација?“, *„Ипак се окреће!* Завршна разматрања“, уз библиографију, биографију кандидаткиње и прописане прилоге.

Већ у самом „Уводу“, кандидаткиња уобичајени смисао оваквог поглавља – представљање теме, теоријско-методолошког оквира, истраживачких хипотеза и циљева истраживања – допуњује расправом о ризицима писања о актуелним и друштвено осетљивим темама, што европеизација савремене Србије несумњиво јесте. Позиционирајући антрополошку анализу феномена и процеса дискурзивно обједињених европеизацијом у односу на уобичајене и бројније политиколошке, економске и правнонаучне анализе, кандидаткиња истиче значај проучавања феномена и процеса за који нико у ствари не зна тачно шта је, када је почео, колико ће трајати, ког је обима и дубине итд. Истовремено пожељна и непожељна, наметнута а добровољна, мешавина „економског просперитета“ и „губљења националне посебности“ – европеизација је за испитанике, ауторе и медије коришћене у анализи поље судбинске дискурзивне битке на којем се редифинишу појмови у самој сржи антрополошких интересовања – култура, идентитет, па и сама нормалност. У том дискурзивном пољу, кандидаткиња је намерила, а Уводом представила, основну идеју истраживања – намеру да се време промена и нестабилности у антрополошкој анализи искористи као, за потребе истраживања, ограничени домен у којем нека популација себе редифинише као непроменљиву и стабилну.

У поглављу „Основни појмови и теорије о настанку уједињене Европе и европеизације после II светског рата - ка антрополошкој анализи“ кандидаткиња, у форми прилагођеној дужини једног поглавља, представља стање истражености релевантне проблематике, с посебним освртом на то шта је антропологији посебно занимљиво у европеизацијским процесима и међу феноменима карактеристичним за европеизацију, а што антропологију Европе или антропологију Европске уније чини специфичном и различитом од уобичајених стилова анализирања дате проблематике у друштвено-хуманистичким наукама, наиме од политиколошких, правних, историографских или економских анализа. Оно што антропологију европеизације издваја од поменутих привидно сродних

анализа, јесте усредсређивање на фундаменталне претпоставке евроинтеграционих процеса, међу којима је овде релевантна та, да ће подизање свести о заједничком европском идентитету представљати темељ политичких и економских интеграција тј. да ће изградња европског идентитета на културном плану представљати трајну основу за друге типове интегрисаности. Полазећи од антрополошких аксиома о културној контекстуализацији и контекстуалној специфичности било ког елемента културне продукције, феномена или процеса при културној промени, кандидаткиња у уводу у дисертацију објашњава да ће на примерима – студијама случаја, у наредним поглављима – европеизација бити анализирана не нормативно, већ дескриптивно-аналитички, као скуп глокалних процеса у различитим културним доменама или друштвеним подсистемима. Ово и јесте једна од занимљивости повезаних с дисертацијом – кандидаткиња изабара више разнородних културних домена или друштвених подсистема, укалапајући их у шири интерпретативни оквир дисертације, у чему, како ће то касније постати јасно, и успева.

У првој таквој студији случаја, у поглављу „Утицај европеизације на квалитет живота: здравствени сектор“, кандидаткиња анализира акултурацију на примеру тзв. „реформе“ здравственог сектора у Републици Србији према тзв. „европским стандардима“. Кандидаткиња анализира културне претпоставке реформске бриге о здрављу и болести, посебно концепте здравља и болести онако како су у званичном дискурсу и у дискурсу испитаника повезани са самопоимањем и поимањем другачијег, „бољег“, „страног“, „западног“, „европског“ и сл. Налазећи се на пресеку тела и друштва, оног што се поима као „природно“ тј. дато, и оног што се такође поима као природно и дато – а то је примордијалистички схваћен национални и културни идентитет испитиване популације – кандидаткиња својим истраживањем открива конкретне технике којима су значења напредног и назадног, пожељног и непожељног уписана у представе о себи и другом. Непрекидна промена научног поимања здравља и болести, уз убрзану технолошку промену у домену здравствене заштите, концептуализована је у код српских испитаника онако како је концептуализована и у медијским садржајима различитог порекла (компанијског, владиног, невладиног) – као истовремена

трансформација друштва и појединца, као манипулативни конструкт у којем се интереси управљачких елита да се друштво промени у жељеном правцу уписују у самог појединца. Налази овог сегмента истраживања тј. резултати изложени у овом поглављу могу бити од користи и евроентузијастима и еврофобима, као и резултати сваког од наредних поглавља уосталом, али се у овом поглављу открива фундаментални принцип владавине и управљања друштвеном променом, специфична технологија која успева да управљање друштвеном променом редукује на интерес појединца, који му се не представља као праведан или неправедан, друштвено пожељан или непожељан одн. као морално, политички, финансијски или национално „исплатив“, већ као питање личног опстанка и опстанка породице, повезаног са здрављем. Тако се у овом сегменту истраживања открива технологија владавине путем индивидуалне медијализације реформи која се може редуковати на формулу – „прихватите овакву реформу (здравственог система), зато што је она европска, самим тим је добра, она нуди више здравља, мање болести; ако је не прихватите, не само да сте против Европе, већ сте и неодговорни према сопственом здрављу и благостању своје породице.“ Резултати воде песимистичким закључцима о монополизацији дискурса и циничном инструменталном управљању дискурсом здравствене реформе у Републици Србији током текућих реформи, али управо то их и чини вредним, а само истраживање храбрим и поштеним настојањем да се антрополог суочи са друштвеном стварношћу.

У четвртном поглављу, „Евроинтеграције и православље у Србији: анализа ставова код православних верника према приступању Републике Србије Европској унији“, кандидаткиња се суочава с манипулативним дискурзивним конструктима једне друге елите. За разлику од претходног поглавља, у којем је анализирала инструментализацију и симболичку апропријацију ознаке „европско“ од стране дела тзв. „реформске“ елите (у здравственом домену), у овом поглављу кандидаткиња анализира дискурзивне манипулације европским, и посебно антиевропским питањима, од стране дела културне елите (у овом конкретном случају дела елите која управља идентитетским питањима повезаним с православним, дакле етнорелигијским идентитетом). Истражујући међу

испитаницима који се експлицитно изјашњавају као православни Срби, кандидаткиња у овој студији случаја проблематизује како се европеизација свакодневног живота прелама у самопоимањима етнорелигијског идентитета, па представља и јединствен пример анализе која настоји да открије, па и „измери“ однос који испитаници придају свакодневним, практичним и индивидуално специфичним насупрот „судбинским“ питањима колективног идентитета. Као и у претходном поглављу, у којем су представе о асистираној репродукцији или чувању матичних ћелија након порођаја представљале пут у формативни потенцијал званичног дискурса о модерности, европеизацији и индивидуалној одговорности, и у овом поглављу анализа ставова и концепата испитаника о наводној компатибилности и инкомпатибилности православног и европског идентитета представљају пут за разоткривање механизма манипуације и контроле дела културно легитимне елите која поставља сопствене интересе на место идентитета читаве популације. Сумирано, прве две студије случаја представљају јединствен пример у домаћој науци да се две основне елите супротстављене у јавним дебатама о европским питањима – технократска, управљачка елита међу којом се по правилу регрутују евроентузијастички, и културно легитимна, идентитетска елита међу којом се по правилу регрутују евроскептици па и еврофоби, анализирају истовремено, у јединственом теоријско-методолошком оквиру и с истоветним крајњим резултатима које ауторка, захваљујући својој скромности и уздржаности, уз дозу академизма износи програмски неутрално.

Оригиналност кандидаткињиног теоријско-методолошког приступа продужава се и у наредно поглавље, „*Food for thought*: халал храна у Србији — османско или европско наслеђе?“. У њему, кандидаткиња процес европеизације, а имајући у виду да се он у Србији углавном поима и у домаћој науци анализира као специфичан за евроинтеграције, наизводи у ширем контексту антрополошких истраживања глобализације, узимајући за пример наизглед парадокслану везу између чињенице да је Оријент „вечити Други“ српског идентитета, а да је Република Србија и међу првим и међу најзначајнијим извозницима хране произведене по халал стандардима. У овој студији случаја кандидаткиња остаје недоречена тј. на овом месту она најслабије изводи аргументацију,

задовољавајући се етнографским извештавањем о привидном парадоксу, без аналитичке дубине и домета велике већине других поглавља у дисертацији.

Шесто поглавље, *„Да ли је принцеза гола?“*: ставови из „дијаспоре“ о ЕУ. Поглед из „европског дворишта“, доноси анализу резултата сопствених теренских истраживања с тзв. „гастарбајтерима“ или радним мигрантима које је кандидаткиња спровела у Љубљани и Бечу. Бриколирајући концепте антропологије дијаспора, антропологије транснационализма и досадашње етнолошко-антрополошке анализе идентитета особа из нашег друшва које су на неки начин колективно организоване и идентификоване у ова два града, кандидаткиња открива нови привидни парадокс, познат из ранијих важнијих антрополошких истраживања дијаспора: дијаспора, као контејнер идентитета и контекст у којем се изабрани „кључни“ маркери етнорелигијског идентитета појачавају до комичних размера, иако смештена у политички стабилнији и економски развијенији контекст, у значајној мери негира потребу за европеизацијом матице, маштајући о њеној идентитетској чистоти која треба да буде очувана и остане неукаљана плодовима модернизације у којој сама ужива.

У последњој студији случаја, у поглављу *„Европеизација насиља или насилна европеизација?“*, кандидаткиња открива како популација перципира феномен познат политиколошким и правним анализама као кондиционалност тј. испостављање специфичних, конкретизованих и контекстуализованих услова које свака од земаља која тежи приступању ЕУ мора да испуни током процеса приступања, а пре приступања самог. У случају Републике Србије, а као што су истраживања из антропологије државе и права већ показала, кондиционалност садржи неупбичајено велики број идентитетских питања, која популација препознаје и на које негативно реагује, што процес придруживања и европеизацију појединих сектора успорава па често и онемогућава. Настављајући с доследном применом еклектичног теоријско-методолошког апарата, кандидаткиња се у овом поглављу служи концептима антропологије насиља и потврђује хипотезе о контраиндикованости уплитања идентитетских питања у некада институционално-технички процес придруживања.

Коначно, комисија истиче висок степен кандидаткињине одмерености упарен с храброшћу да се анализирају социокултурни чиниоци многих горућих питања српске свакодневице, као и чињеницу да је остварила тежак задатак који је пред њу постављен – да очува конзистенцију истраживања користећи изузетно хетероген, готово еклектичан теоријско-методолошки апарат, који се од антропологије етницитета и насиља протеже преко медицинске и когнитивне антропологије до антропологије транснационализма и етнологије дијаспора.

Имајући у виду све наведено, а након што смо констатовали да су се стекли формални и суштински услови за то, предлажемо наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да одобри јавну одбрану докторске дисертације Марије Крстић, истраживача-сарадника, под називом „Европеизација у Србији почетком XXI века. Антрополошка анализа социо-културних промена у периоду евроинтеграција“.

У Београду  
09.04.2013.

КОМИСИЈА

проф. др Бојан Жикић

проф. др Саша Недељковић

проф. др Данијел Синани

доц. др Марина Симић,  
Факултет политичких наука

проф. др Милош Миленковић, ментор